

drugo, onda je nepoznavanje čovekove prirode i zakona istorijskog razvitka naroda, - uzrok takom krivom svatanju. Svuda kod patrijarhalnih naroda pokazuje se ista tendencija da vlast ostane nasljedna u porodici. To je isti zakon po kome su ostale nasljedne vojvode u Crnoj gori, nasljedne sveštenečke parohije u Srbiji, kaste u Indiji ili feudalna sistema u srednjem veku, Narod sam takođe je smatrao kao nešto prirodno da mu starešina bude iz znatne porodice.

U Srbiji dakle ratovanjem razvila se klica za jedan privilegisani stalež, kao što se razvila u sličnim prilikama kod sviju naroda. Ova klica mogla je biti ugušena ili razvitkom demokratskih načela kao što su bila u osnovu prve organizacije sovjeta i magistrata ili razvitkom monarhične vlasti - uništenje jednog privilegiskog staleža, jednom porodicom. U Srbiji se tada pošlo poslednjim putem.

U tome je ceo smisao borbe između velikaša i vožda. Ni jedna ni druga strana u toj borbi nisu pre stavljali načelo slobode protiv apsolutizma, ili pravo naroda protiv prava pojedinih ličnosti. To je bila borba vlasti protiv vlasti. Svaka je strana tražila da osigura svoje pravo na vlast. Takođe je sa svim pogrešno nazivati tu borbu: borbom sovjeta protiv vožda ili obratno. To je borba gospodara protiv gospodara. Sovjet je mogao biti i narodni(39) i gospodarska ustanova prema tome kako bude uređen, ali u tome su bili saglasni i partija voždova i protivnička, što ni jedna nije htela, da sovjet bude usta nova narodna.(40)

Ali u prvoj srpskoj državi još se jasno ne ističe načelo monarhično, naročito nigde se u pregovorima sa Turcima ne spominje nasljedna vladavina nad Srbijom u porodici Karađorđa,(41) Vožd nije zamišljao da osnuje dinastiju, On je kao što veli Ranke, nekako voleo poredak i zakonitost, pa kad je samo njegovo častoljublje bilo zadovoljeno, što je održao pobjedu nad svojim protivnicima, on se povlačio u svoje selo a faktičnu vlast ostavljao sovjetu koji se je u poslednje vreme već pretvorio u 6 "popečiteljstva". Upravo pre no što se mogla razviti monarhična vlast, koja je već bila na pragu - propala je prva srpska država, Ostalo je da se ponovi ista borba između velikaškog i monarhičnog načela i u drugoj državi.(42)